

Poortwachter bij echtscheiding

ALIMENTATIE

Ex-partners betalen vaak geen alimentatie, omdat ze die onrechtvaardig vinden. De huidige berekening is ouderwets.

Uit cijfers van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) blijkt dat steeds meer gescheiden Nederlanders hun alimentatie niet meer betalen (de Volkskrant, 13 september). Dit zou veroorzaakt worden door de complexe alimentatieberekening. Dat klinkt aannemelijk, maar dat is het niet. Het is vooral het gevoel van onrechtvaardigheid waardoor de betalingsbereidheid kleiner wordt.

De berekeningen zijn voor leken inderdaad complex, maar met een eenvoudiger rekensom zorg je er niet voor dat er ook daadwerkelijk alimentatie wordt betaald. Belastingangiftes zijn ook niet eenvoudig, maar het grootste deel van Nederland vult toch keurig de complexe formulieren van de fiscus in.

De echte oorzaak van de slechte betalingsmoraal ligt in het feit dat alimentatieplichtigen vaak niet begrijpen waarvoor ze betalen. Bij de vaststelling van alimentatie wordt namelijk te veel gekeken naar de draagkracht, en niet naar het doel van de alimentatie. Dat geeft de alimentatieplichtigen vaak een gevoel van onrechtvaardigheid. De oplossing van het LBIO en de VVD, het vereenvoudigen van de alimentatieberekening, zal dus niet bijdragen aan een grotere betalingsbereidheid.

Het probleem, en daarmee de oplossing, zit ergens anders. Het LBIO-onderzoek gaat in op kinderalimen-

tatie, maar als het gaat om partneralimentatie is de betalingsbereidheid nog kleiner, zo wijst de praktijk uit. Wij zien veel vaders (want ondanks de emancipatiegolf zijn het anno 2011 nog steeds vooral de vaders) die keurig netjes de alimentatie betalen die zij aan hun kinderen verplicht zijn. Maar de bereidheid om aan de ex-partneralimentatie te betalen is minder groot. Blijkbaar voelen de alimentatieplichtigen wél de verantwoordelijkheid en behoefte goed voor hun eigen kroost te zorgen, maar minder voor hun ex-partner. Zij begrijpen goed dat zij hun kinderen ook na de scheiding moeten verzorgen en weten dus waarvoor ze betalen. Bij de ex-partner is dat vaak veel minder vanzelfsprekend.

Partneralimentatie wordt door de rechter eigenlijk altijd standaard toegekend voor de wettelijke duur van twaalf jaar. Zonder dat er geanuceerd wordt gekeken naar de behoefte van de alimentatiegerechtigde, terwijl er toch grote verschillen zijn in de situatie en mogelijkheden van ex-partners. De wetgeving voor de partneralimentatie staat daarmee haaks op de praktijk. De focus behoort niet te liggen op de draagkracht van de alimentatieplichtige, maar op de redelijke behoeftes van

Ex-partner moet toewerken naar een zelfstandig en onafhankelijk bestaan

Foto Colourbox

de alimentatiegerechtigde.

Dat kan worden bevorderd door een Wet Poortwachter voor echtscheidingsituaties in het leven te roepen. In de Wet Poortwachter (nu alleen toegepast in het arbeidsrecht) wordt rekening gehouden met een reïntegratietraject, denkend vanuit de kracht en mogelijkheden voor een arbeidsongeschikte werknemer, die aanspraak maakt op overheidsvoorzieningen. Een parallel naar echtscheidingsituaties is daarbij snel te maken. Het komt erop neer dat er bij het vaststellen van alimentatie afspraken moeten worden gemaakt over het reïntegratieproces van de ex-partner naar een zelfstandig en onafhankelijk bestaan. Bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding en het vinden van een vaste baan te stimuleren en dit (tevens) te koppelen aan de leeftijd van de kinderen. Zo wordt de alimentatie - bijvoorbeeld via een in-

duur beperkte afbouwregeling - gekoppeld aan de situatie, de opleiding en werkervaring van de betrokken alimentatiegerechtigde. Voor partners die gedurende langere tijd voor de kinderen hebben gezorgd en niet op de arbeidsmarkt actief zijn geweest, is het vinden van werk bijvoorbeeld niet makkelijk. Voor hen kan een langere partneralimentatietermijn nodig zijn dan voor een partner die tijdens het huwelijk jarenlang parttime heeft gewerkt.

De huidige berekening van alimentatie is kortgezegd ouderwets en niet toegespitst op de situaties waarcheidende echtelieden nu mee geconfronteerd worden. Als mensen uit elkaar gaan heeft het geen zin om terug te kijken. Echtelieden moeten vooruitkijken, onderzoeken waar ze afhankelijk van elkaar blijven en nagaan hoe ze elkaar kunnen ondersteunen in een leven los van elkaar. Een echtscheiding is

namelijk - vooral wanneer er kinderen in het spel zijn - geen sluitstuk, maar een start van een nieuw leven. Steeds meer mensen realiseren zich dit, nu moet de wetgeving daar nog aan aangepast worden. Een overlegscheiding is een voorbeeld van een modernere en meer volwassen vorm van echtscheiding. Hierbij spreken echtelieden af consensus te vormen over de omgang met de kinderen, de alimentatie en de verdeling van vermogen. Dat doen ze niet alleen; ze worden bijgestaan door een team van advocaten, een coach en (eventueel) een financiële specialist. Pas als er volledige consensus is bereikt, wordt de scheiding geformaliseerd door de rechter.

De ervaringen vanuit overlegscheiding zijn breder inzetbaar, getuige de problemen die het LBIO constateert. Het is immers niet alleen de alimentatiegerechtigde die hinder ondervindt van wanbetaling. Dit zet een juridisch proces in werking dat al oververhit is. Rechters moeten meer zaken behandelen in minder tijd. Alle activiteiten die hen het werk versoepelen, zijn welkom.

Het zou goed zijn als de overheid een Poortwachterplan voor partneralimentatie in de wet zou verankeren, net zoals dat met het ouderschapsplan is gedaan. Dat dwingt mensen die uit elkaar gaan tot een andere mindset die hen zelf en de rechtsgang alleen maar goed doet. Het gaat niet om de uitkomst, maar om het samen bereikte resultaat.

MARJOLEINE DE BOORDER en ELZELINE VAN HERK zijn beide partner van De Boorder Schoots familierechtadvocaten